

Het water staat ons aan de lippen

ACHTERGROND

TEKST Annalot Boersma

Gemeenten hebben afgelopen jaren fors bezuinigd op lokale W&MD-organisaties. De MOgroep gaf opdracht voor een onafhankelijk onderzoek naar de gevolgen daarvan. Het rapport werd in juli gepresenteerd en schetst een onthutsend beeld. Voor veel organisaties is de grens bereikt.

De overheid wil dat burgers meer zelf gaan doen. Maar gemeentelijke bezuinigingen bij lokale W&MD-organisaties zet de omslag van zorg naar participatie juist onder grote druk. Dat is de conclusie van het onafhankelijke onderzoek van Bureau Bartels, uitgevoerd in opdracht van de MOgroep. Maar liefst 83 procent van de ondervraagde organisaties moest de afgelopen jaren flink inleveren. Het water staat hen aan de lippen. Ze willen zich wel voorbereiden op de aankomende transitie: de decentralisatie van de jeugdzorg, de AWBZ-begeleiding die naar de Wmo gaat, en de Wet werken naar vermogen. Maar de vraag is of ze straks over voldoende middelen beschikken om de nieuwe doelgroepen waarmee ze te maken krijgen, goed te kunnen bedienen.

Conclusies

Eén van de opvallendste constatering in het rapport is die over de gevolgen van de gemeentelijke bezuinigingen voor de werkgelegenheid in de W&MD-sector. Die daalde de afgelopen jaren met tien procent. Bovendien is er een versnelling in de daling ten opzichte van voorgaande jaren. In de periode 2010-2012 verloren 8000 tot 9000 welzijnswerkers hun baan, waarvan 2249 gedwongen ontslagen. Het zwaarst getroffen

zijn lokale welzijnsorganisaties die zich bezighouden met opbouwwerk, sociaal-cultureel werk, peuterspeelzaalwerk, ouderenwerk en jeugd- en jongerenwerk. In deze werkvorm vielen ook de meeste (gedwongen) ontslagen, maar liefst 90 procent.

Hoewel elke gemeente de bezuinigingen anders invult, blijkt uit het onderzoek dat ze vrijwel allemaal bezuinigen op collectieve voorzieningen en activiteiten voor 'minder zichtbare doelgroepen'. Voorzieningen die voor veel burgers zichtbaar zijn blijven voornamelijk buiten schot. Denk daarbij aan de inzet op overlastgevend hangjongeren en de maatschappelijke opvang van dak- en thuislozen. Daarnaast hebben veel welzijnsorganisaties (41 procent) noodgedwongen accommodaties voor collectieve voorzieningen moeten sluiten. In de afgelopen twee jaar gingen in totaal 101 buurthuizen en 42 peuterspeelzalen dicht.

Uitdagingen

Het merendeel van de welzijnsorganisatie uit het onderzoek vreest in de toekomst niet meer te kunnen voldoen aan de toenemende vraag naar collectieve (groepsgerichte) voorzieningen. De flexibele schil is weg, ontslagkosten wegen zwaar en er moet meer werk worden verzet met minder mensen. Op dit moment ervaart 23 procent van de ondervraagde organisaties al knelpunten. 41 procent verwacht er in de nabije toekomst moeite mee te hebben. De meeste problemen

voorziet men in het ouderwerk, het sociaal-cultureel werk en het jeugd- en jongerenwerk. Het merendeel van de organisaties (62 procent) signaleert bovendien een groei van het aantal cliënten. Daarnaast zullen ze te maken krijgen met een zwaardere type cliënt. Daardoor wordt de vraag naar individuele voorzieningen ook alleen maar groter.

Vrijwel alle W&MD-organisaties uit het onderzoek staan positief tegenover de aankomende transitie. Ze zien wel degelijk kansen voor de eigen organisatie. Met de beperkte middelen die ze hebben, proberen ze zich zo goed mogelijk voor te bereiden op de aankomende veranderingen. Ze ontwikkelen nieuw aanbod en werken intensief samen met organisaties die de betreffende doelgroepen nu nog onder hun hoede hebben.

Een grote uitdaging voor lokale welzijnsorganisaties is volgens de onderzoekers om zich sterker te profileren als dé sociale partner voor de gemeente. Die heeft meestal wel een visie op de transitie ontwikkeld, maar benut de lokale welzijnsorganisatie onvoldoende in de keten van hulp en ondersteuning. Ze bezuinigen op partijen die ze juist hard nodig hebben om hun ambitie – de omslag van zorg naar participatie – waar te kunnen maken. Volgens het rapport hebben W&MD-organisaties op dit moment nog voldoende slagkracht om op de transitie in te spelen. Maar bij verdere bezuinigingen komt die steeds meer onder druk te staan.

Dialoog in Almere

'De gemeente Almere bezuinigt zo min mogelijk op welzijnsvoorzieningen. De betrokken politici zien het belang van welzijnswerk om de decentralisaties te kunnen opvangen. Collectieve voorzieningen en ontmoetingsruimten zijn straks keihard nodig om de extra taken goed en goedkoper uit te voeren. We hebben de gemeente mogen adviseren bij de vertaling van beleidsvisie naar praktijk. Dat is deels een kwestie van eigen opstelling, en deels moet die rol je ook gegund worden. Dat we er hier in dialoog uit zijn gekomen, is in ieder geval een goed voorbeeld van hoe het óók kan.'

Han Jetten, directeur-bestuurder van Stichting De Schoor, Almere.

Afbraak in Amsterdam

'De draconische bezuinigingen door gemeenten treffen het fundament van onze samenleving. Gemeenten doen het tegenoverstelde van wat het Rijk voorstaat. Ze breken de ondersteuning van de civil society af, juist nu we die keihard nodig hebben. We staan voor de gigantische opgave om grote groepen mensen vanuit de AWBZ op te vangen. Dat is bijna onmogelijk als landelijk 35 tot 50 procent van de buurthuizen dicht moet. En als welzijnsorganisaties met gemiddeld 25 procent minder mensen hetzelfde werk moeten doen. Zelf heb ik dit jaar al 129 werknemers moeten ontslaan. Dat er bezuinigd moet worden, begrijp ik. Maar de gemeente zou de welzijnsorganisaties juist op moeten zoeken voor haar beleidskeuzes. Ze laten een grote kans liggen. De meeste gemeentes hebben geen idee welke effecten de AWBZ-bezuinigingen zullen hebben.'

Hans Zuiver, directeur van Combiwel, Amsterdam.

